

BILAGA 3.

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET FJÄRHANASKOGEN

1 Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är:

- att bevara och vårda ett område med gammal örtrik granskog, med hotade och sällsynta arter knutna till naturskogselement som gamla träd och död ved.
- att återskapa lövrik barrskog och därmed förutsättningar för i området förekommande hotade och sällsynta arter knutna till löv att leva vidare.

Syftet ska nås genom att områdets skötsel grundas på bevarande av den gamla grandominerade skogen genom fri utveckling eller mindre naturvårdsåtgärder såsom selektiva ringbarkningar och avverkningar e t c för att gynna gamla lövträd. Myrmarken och sumpskogspartierna lämnas till fri utveckling.

Viktigt är att skötseln av naturreservatet Fjärhanaskogen i tillämpliga delar samordnas med skötseln av övriga närliggande naturreservat för att upprätthålla lämpliga habitat och en för arterna gynnsam bevarandestatus.

2 Beskrivning av bevarandevärden

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Naturreservatet Fjärhanaskogen			
RegDOS-nummer	200 45 61			
Kommun	Torsby			
Markslag och naturtyper:	Vegetationstyp*	(hektar) Vegdata*	(hektar) VICnatur	(hektar)
<i>Skogsmark</i>				S:a 20,0
Produktiv skog				19,6
	Tallskog		3,56	
	Granskog		3,62	
	Barrblandskog		2,5	
	Frisk barrskog	16,45		
	Fuktig barrskog	1,10		
	Barrsumpskog/våt barrskog	1,94	0,19	

	Lövblandad barrskog		0,12	
	Triviallövskog		0,12	
	Lövsumpskog		0,88	
	Hygge		8,62	
Impediment				0,38
Våtmark				S:a 4,38
	Ristuvemyr	0,53		
	Fastmattemyr	4,28		
Total areal				24,4**

Tabell 1. Översikt areella skötselområden. *Vegetationstyper och dessas utbredning beräknade utifrån vegetationskarta över Värmlands län 2005, karterat från flygbilder, jämfört med automatiserad satellitbildskartering från databasen VICnatur. **Den riktiga ytan är dock 24,7 ha, denna beräkning utförd med norra avgränsningslinjen något lite parallellförskjuten.

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Fjärhanaskogen ligger i Värmlands finnbygd. Endast ca 100 m nordväst om reservatsgränsen har funnits ett torpställe (Fjärhana torp) och fler i närheten (exempelvis västerut vid Mell-Juberget och Juberget). Kring Malbäcken 4 km nordväst om reservatet har förekommit mycket verksamhet med kolning och järnframställning. Enligt gamla hembygdskartan (slutet av 1800-talet) var hela reservatet skogs- eller myrmark där skogen utgjordes av barrskog med lövinslag. Närheten till torpet gör det troligt att skogen nyttjades för bete. Spridda gamla stubbar i området visar på tidigare avverkningar, för kolframställning eller för annat syfte. Äldre kulturpåverkan inom området har troligen också bestått av myrslätter och transport till sätrar.

Sedan skogsbilvägnätet byggdes ut i närområdet har kalhyggesbruket nått trakten. Området berörs av kalytor både i väster och öster, varav ca 8,5 ha ligger innanför reservatets gräns.

Bild 1. Björnsår på skogsbilvägen på Fjärhanabergets västsida.

2.3 Områdets bevarandevärden

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

2.3.1 Biologiska bevarandevärden

Naturreservatet Fjärhanaskogen består av största delen av en nyckelbiotop på Fjärhanabergets sydostsluttning, med omgivning. Reservatsområdet utgörs av ett ca 1400 meter långt och 185 meter brett skifte, med nyckelbiotopen i mitten, omgiven av myrmark samt hyggen i väster och öster. Norr om reservatet finns på Bergviks mark stora hyggen, söderut hyggen, skogsmark och våtmark. C 200 m norr om reservatets västligaste del börjar en nyckelbiotop på bolagsmark, som sträcker sig uppför Fjärhanaberget och över dess toppparti. Nyckelbiotopen utgörs av ett naturskogsbestånd med huvudsakligen gammal gran, vars centrala del är av högörtstyp. Inslag av gamla grova lövträd finns, liksom varierande mängder död ved.

Vegetationstypsindelning ses på bild 2.

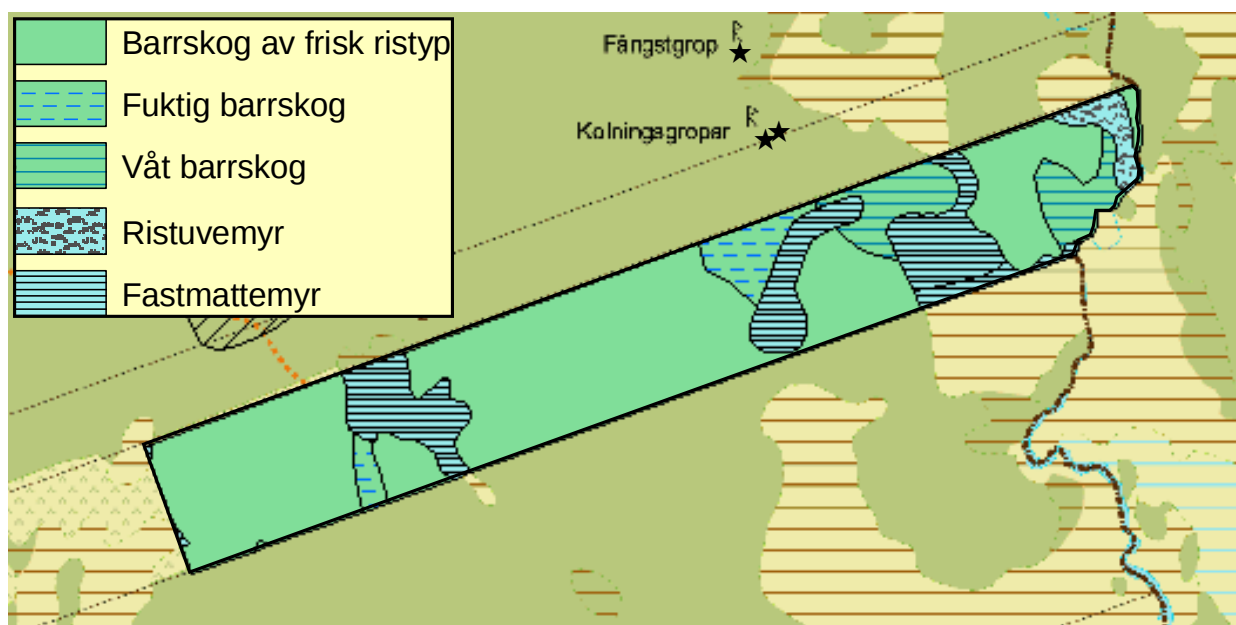

Bild 2. Vegetationstyper enligt vegetationskarta över Värmlands län 2005.

Följande naturtyper som ingår i habitatdirektivet i Natura 2000 finns representerade i området:

Aapamyrar (inklusive sumpskogar) (7310) 7 ha

Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ (9050) 9 ha

Naturvärdena i reservatet är främst knutna till gamla grova granar och lövträd samt till död ved. Lövinslaget består av gammal säl, glasbjörk och rönn med rik epifytflora.

Fanerogamer – i den örtrika granskogens centrala delar förekommer näringskrävande högrörter som kransrams och torta.

Kryptogamer – stor artrikedomen främst bland lavar och svampar, omfattar exempelvis violettgrå tagellav, skrovellav, norsk näverlav, skuggblåslav och lunglav bland lavarna samt doftskinn, gammelgransskål, vedticka m fl svampar.

Insekter – ingen inventering har utförts av insekter.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

Fåglar – ingen inventering av fågellivet inom reservatet har utförts.

Däggdjur – i området ses ofta björn, björnsår noterades vid fältbesök (se bild 1).

2.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Inga fornlämningar finns registrerade inom området, däremot innehåller fornminnesregistret uppgifter om närbelägna kolningsgropar (2 punkter), fångstgrop (1 punkt) och torplämningar (en yta, snedrastrerad, och en punkt registrerad, i väster), se bild 3 nedan.

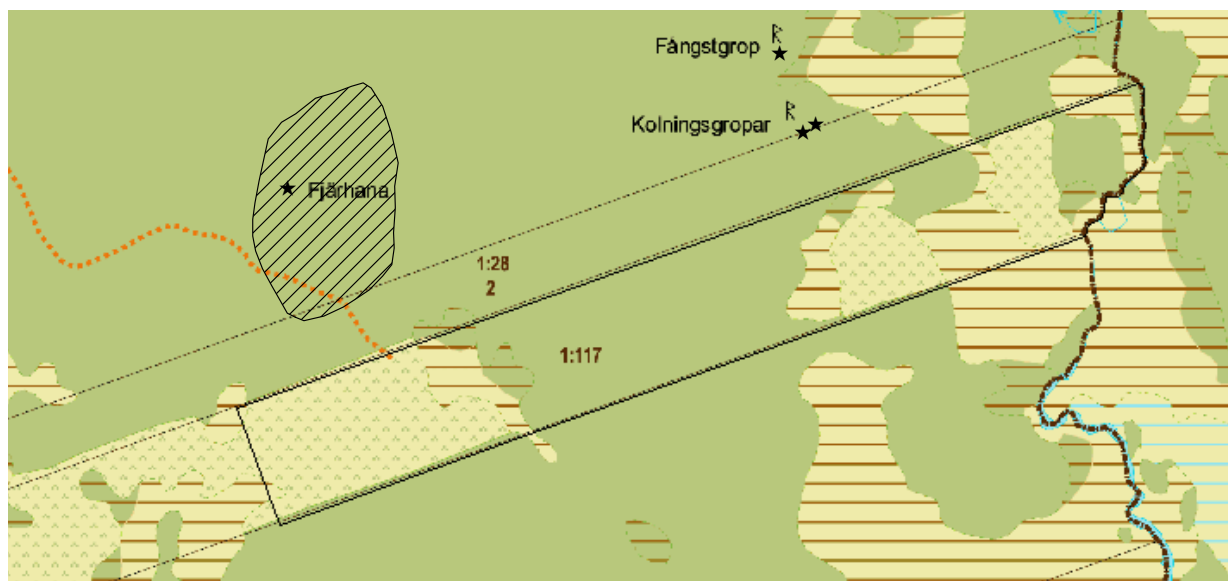

Bild 3. Fornminnesregistrets information (se texten).

2.3.3 Bevarandevärden för friluftsliv

Trots befintliga fornlämningar och vidsträckta hyggen inger området kring Fjärhanaberget en påtaglig vildmarkskänsla, där man känner det nära till att påträffa björn, varg eller kungsörn. Landskapsbilden är vacker med utsikt över vidsträckta myrmarker.

2.3.4 Geovetenskapliga bevarandevärden

Inga särskilda kända intressen.

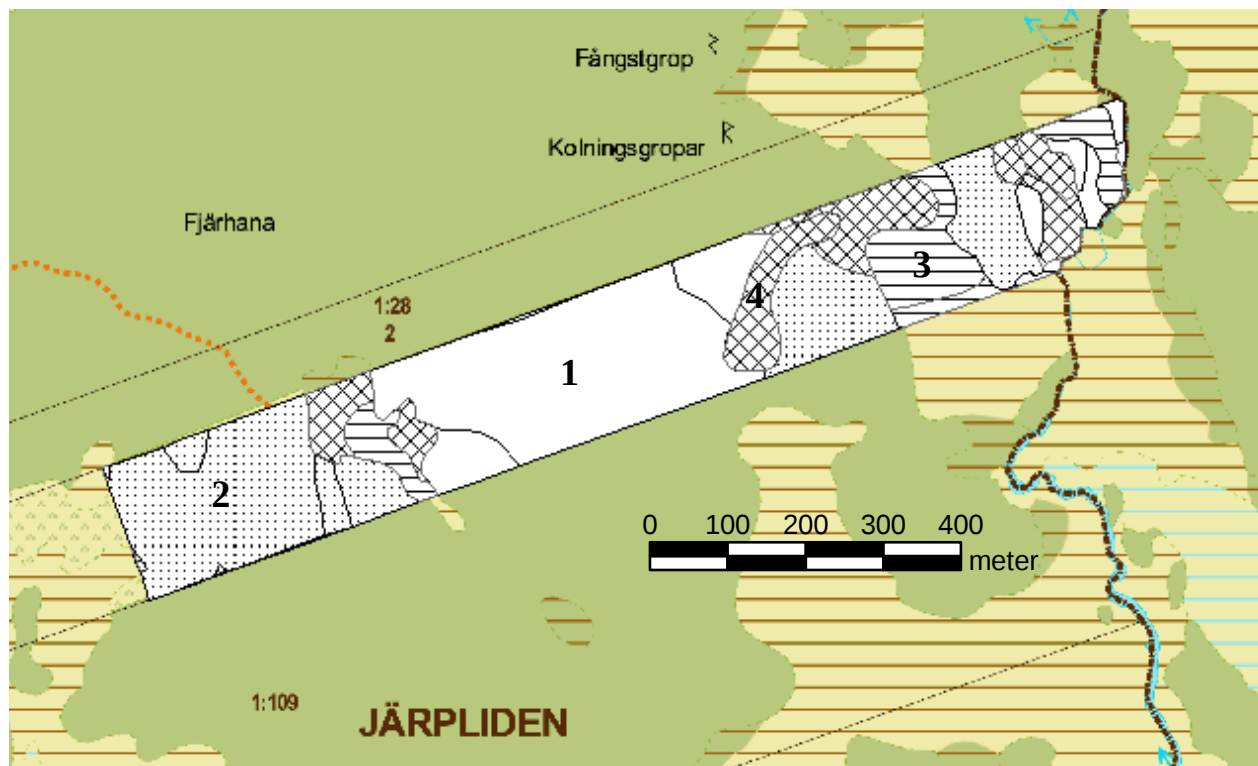

Bild 4. Skötselplanekarta. Skötselområden 1 – orastrerat, 2 – prickraster, 3 – vågrätt raster, 4 – rutraster.

3 Skötselområden och åtgärder

Skötsel-område	Typ	Antal delområden	Yta, ha
1	Sluttningsgranskog	10	9,1
2	Hygge	13	8,6
3	Myrmark	10	2,9
4	Sumpskog	10	4,1
Summa			24,7

Tabell 2. Översikt areella skötselområden.

Reservatet har delats upp i 5 skötselområden, med något olika skötselriktningar; se skötselplanekarta ovan. I det följande beskrivs varje delområde med avseende på karaktär och naturvärden.

Skötselområdena är:

1. Sluttningsgranskog
2. Hyggesmark
3. Myrmark
4. Sumpskog
5. P-plats och informationsskylt

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

3.1 Skötselområde 1: Sluttningsgranskog (9,1 hektar)

Skötselområde 1 omfattar 9,1 hektar granskog, hänglavrik i sydost. Den centrala delen, mellan två myrar, är ca 130 år gammal och har en lövandel på i genomsnitt ca 10 %, mest björk. Fältskiktet uppvisar hög andel näringspräglad vegetation med ormbunkar och örter. Denna del utgör områdets *ängsgranskog*, dvs naturtyp 9050 enligt habitatdirektivet. Längst i öster finns dessutom några mindre delområden som bildar mosaik med ristuvemyr och sumpskog/våt barrskog.

Död ved finns i form av rötlågor av främst gran, med förekomst av ovanliga svampar som vedticka och doftskinn. Gamla lövträden förekommer sparsamt, förutom glasbjörk finns även sälk och rönn. De har en rik epifytflora med bland annat de rödlistade lavarna norsk näverlav och skrovellav. Den långsiktiga överlevnaden hos både lövträden och deras epifyter är beroende av en kontinuerlig återväxt av björk, sälk och rönn.

3.1.1 Kvalitetsmål

Målet är att hela skötselområdet ska bibehålla sin naturskogskaraktär.

Gynnsamt tillstånd råder när följande förutsättningar är uppfyllda:

- Andelen lövträd är mer än 10 % i hela skötselområdet
- Minst 5 björkar har sådan ålder och barkstruktur att de kan utgöra en lämplig miljö för norsk näverlav
- Minst 10 granar har sådan ålder och barkstruktur att de kan utgöra en lämplig miljö för gammelgransskål
- Död ved i olika grad av nedbrytning förekommer i naturtypens hela utbredning

3.1.2 Åtgärder

- I huvudsak fri utveckling
- Vid behov tillskapande av luckor för att gynna lövföryngring
- Försiktig röjning runt lövträd för att förlänga deras livstid
- Vid behov tillskapa död granved

3.2 Skötselområde 2: Hyggesmark (8,6 hektar)

Hyggesmarken är fördelad på tre större sjok. Den västligaste fjärdedelen av reservatet är hyggesmark, och i öster finns två hyggespartier i princip omgivna av sumpskog och myrmark.

3.2.1 Kvalitetsmål

Målet är att hela skötselområdet på sikt ska uppnå naturskogskaraktär.

Gynnsamt tillstånd råder när följande förutsättningar är uppfyllda:

- Andelen lövträd är mer än 10 %
- På sikt ska minst 10 gamla lövträd finnas, på vart och ett av de tre delområdena med hyggesmark, som har sådan ålder och barkstruktur att de kan utgöra en lämplig miljö för rödlistade arter som skrovellav och norsk näverlav
- Död ved av gran och löv i olika grad av nedbrytning förekommer i naturtypens hela utbredning

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

3.2.2 Åtgärd

- Vid behov stängsling för att tillåta lövet att komma upp
- Vid behov tillskapa död ved, genom naturvårdsbränning eller andra åtgärder

3.3 Skötselområde 3: Myrmark (2,9 hektar)

Skötselområdet består av den sammanlagda ytan, 2,9 hektar, av olika slags öppna våtmarker i området.

3.3.1 Kvalitetsmål

Ytan våtmark skall förbli oförändrad.

Gynnsamt tillstånd råder när följande förutsättningar är uppfyllda:

- Inom reservatet finns 2,9 hektar öppen våtmark

3.3.2 Åtgärder

- Inga åtgärder, lämnas till fri utveckling

3.4 Skötselområde 4: Sumpskog (4,1 hektar)

Sumpskogarna består av barrskogsmysrar med olikåldrig gallringsskog (fältbesök under sumpskogsinventeringen 1997). Sumpskogen är fördelad på två olika inventeringsobjekt. Delområdena i östra halvan av reservatet är påverkade av anslutande avverkning och vägdragning, medan sumpskogspartierna väster om nyckelbiotopen är dikningspåverkade.

3.4.1 Kvalitetsmål

Ytan barrdominerad sumpskog skall förbli oförändrad och på sikt så lite påverkad som möjligt.

Gynnsamt tillstånd råder när följande förutsättningar är uppfyllda:

- Inom reservatet finns 4 hektar barrdominerad sumpskog

3.4.2 Åtgärd

- Inga åtgärder, lämnas till fri utveckling
- Utförda dikningsprojekt som bedöms påverka sumpskogen negativt åtgärdas, under förutsättning att detta kan ske i samförstånd med ägare till skogsmark på angränsande fastigheter

3.5 Skötselområde 5: Promenadstråk, p-plats och informationsskylt

På grund av områdets begränsade areal och dess läge långt från allmän väg kommer allmänhetens tillgång till området att vara relativt begränsad. För närvarande saknas särskilda anordningar för information och tillgänglighet för allmänheten. Naturreservatet ligger långt från allmän väg, och de enskilda vägar som leder fram till området har så pass begränsad kvalitet att de under stora delar av året är avstängda. Sommartid kommer enskild väg att kunna nyttjas fram till Fjärhanaberget och en P-plats bör anordnas snarast för att betjäna både Fjärhanaskogen och de båda andra planerade reservaten i närområdet.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

På sikt bör en led planeras och markeras genom reservatsområdet för att kanalisera besökande. Detta överlåtes till reservatsförvaltningen att genomföra.

3.5.1 Kvalitetsmål

Parkeringsplats och information planeras och utförs tillsammans med de planerade naturreservaten Malbäckskölen och Skarp-Juberget (arbetsnamn).

Gynnsamt tillstånd råder när följande förutsättningar är uppfyllda:

- P-plats finns att tillgå inom 2 à 3 km från reservatet med tillgång till vägvisning och gångväg via skogsbilväg ända fram till reservatet
- Informationstavla finns vid P-platsen
- Vandringsled genom reservatet finns

3.5.2 Åtgärd

- Parkeringsplats iordningställs
- Informationsskylt placeras ut
- Vägvisning till reservatet ordnas
- Led genom reservatet planeras och iordningställs

4 Uppföljning

4.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Kontroll och ev uppdatering av informationsskylt

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart femte år för:

- Kontroll av andel löv, skötselområde 1
- Kontroll av förekomst av norsk näverlav, skötselområde 1
- Kontroll av förekomst av gammelgransskål, skötselområde 1

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart tionde år för:

- Kontroll av föryngring och lövandel, skötselområde 2

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart tjugonde år för:

- Kontroll av yta öppen våtmark, skötselområde 3
- Kontroll av yta sumpskog, skötselområde 4

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Åtgärd	När	Var	Prioritet
Försiktig röjning och ringbarkning av gran runt befintliga lövträd prioriteras för att förlänga deras livstid	2006-	Skötselområde 1	1
Iordningställande av P-plats	2006-07	Samordnas med andra reservat	1

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

Informationstavla	2006-07	Vid p-plats	1
Markerad vägvisning	2007	Fram till reservatet	2
Planera och markera led genom reservatet	2007-10	Hela reservatet	2
Tillskapande av luckor och ringbarkning av gran för att gynna etablering av och tillväxt hos yngre lövträd	Vid behov	Skötselområde 1	2
Igenläggning av diken	Om möjligt	Skötselområde 4	2

5 Genomförd dokumentation

- En del av den mark som nu avsätts som naturreservat inventerades och klassades inom Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 1993-98 (1997, id 14020303).
- Sumpskogspartier har dokumenterats inom Skogsstyrelsens sumpskogsinventering (id 140203021, 140203111).